

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

MLADI PREKMUREC

JANUAR — FEBRUAR

Ivan Šiftar: Novoletno pismo * *Marika Karđoš*: Nocoj * *Radivoj Rehar*:
V Lendavskih goricah * *Miško Kranjec*: Prekmurje v sliki * *M. M.*: Prvič
v Prekmurju * *Ciril Dvekonja*: Žajeci * *Branko Rudolf*: Tišina * *Ferdo*
Godina: Moj greh * *Vran*: Matija Prelec * *Erna Muser*: Čez leta * *Milan*
Kajč: Draškova pomlad * *Pajlla*: Soneta * *Franc Šebjanič*: Odlomki iz
Budimpešte * Zapiski

MLADI PREKMUREC

izhaja v dvojnih številkah petkrat letno v Murski Soboti. • Tiska ga Prekmurska tiskarna, za tiskarno odgovarja Hahn Izidor v M. Soboti.

Izdaja za konzorcij in za uredništvo odgovarja dr. Vadnal Ludvik v M. Soboti. • Rokopise in dopise sprejema urednik Šiftar Ivan, akademik, Petanjci, pošta Rankovci. • Rokopisi se ne vračajo.

Naročila, reklamacije in oglase sprejema Uprava Mladega Prekmurca v M. Soboti, Aleksandrova cesta. • Cene oglasov po dogovoru.

Letna naročnina 30 din, za dijake in visokošolce 20 din, za inozemstvo 50 din. • Št. ček. računa 17.862.

Uredništvo se priporoča za knjige v oceno.

N A R O Č N I K O M

Kdor lista ne mara, naj to št. upravi vrne, sicer ga bomo ob izidu prihodnje vpisali med naročnike. • Za oktober 1939 napovedana številka je izšla šele zdaj, čeprav je urednik imel dovolj gradiva; zakasnitev je nastala zaradi precejšnje vsote neporavnane naročnine. Vrsta sodelavcev in naročnikov je ustno ali pismeno povedala, da želi, da bi list čim prej spet izšel. Naklonjenost nekaterih Sobočanov, ki se jim Ml. Prekmurec iskreno zahvaljuje za prispevke v tiskovni sklad, je k temu pripomogla. Ml. Prekmurec bo izhajal odslej po koledarskem letu. Obseg in naročnina ostaneta kljub večjim stroškom neizpremenjena. Dolžnikom za lanski letnik prilagamo položnice s prošnjo, naj nam zaostanek čim prej nakažejo in po možnosti darujejo kaj za tiskovni sklad, kar naj sporočijo tudi na hrbtu položnice.

Novoletno pismo

Ivan Šiftar

Za novo leto pošlje prijatelj prijatelju voščilo, upnik račun dolžniku. Tudi jaz moram pisati in sicer Vam, ki ste tam doma, kjer se da živeti od dela drugih. Pisal bi vsakemu posebej, pa Vas je preveč. Doma ste v Prekmurju in povsod, kjer so reveži, so Vaše sence. Na nizkih goričkih bregovih so Vaši gozdovi, na Ravenskem so Vaše njive, na Dolinskem tišči Vaš denar kočice k zemlji.

Vprašali se boste, zakaj Vam pišem. Nič drugega, le srečno novo leto Vam hočem želeti in Vas spomniti, da lačni niso srečni.

Nekemu gospodu hotelirju bi rad posebej pisal, ali ne vem, če bi bral moje „vendsko“ pismo, ko mi je nekoč dejal: „Ko boste izdajali madžarske liste, jih bom bral in plačal.“ Temu bi povedal, da ne bo v prihodnje srečen, če je prejšnje njegova sreča.

Vsi slovesno govorite pocukrane besede o vdanosti narodu in državi, v mislih pa ji želite skorajšni konec in k temu še begate ljudi s svojim molčanjem in namigovanjem.

Ljudje ste, vendar nočete poznati sočloveka, ker so njegove roke blatne in je njegova beseda izraz trpljenja. To bi lahko napisal tudi gospodom inteligentom, ki pozabljajo na očeta — delavca.

Zvečine ste se rodili med nami in danes ste nad nami bogati, mogočni, tako da nam na málo delite pravico.

Kaj ste naredili? Nagrabili ste si milijone, mogoče ste včasih kaj vrgli revežem, ne iz človekoljubnosti, pač pa sebi za reklamo. Samo takrat ko imate korist, se ponižate do slovenščine, sicer še preklinjate v tujem jeziku.

Kaj si želite? Živeti „kakor v nebesih, tako na zemlji!“ Pišem tudi Vam, ki ste se vrnili domov z novimi pravljicami o tujini, da Vam želim, kar si sami najbolj želite: miru. Nedavno, pred desetimi leti, Vam je kriza, ali boljše povedano nenasitni kapital, požrl s kruhom vero v življenjsko silo lastnega naroda, da danes lažete resnici v obraz: Drugje bi bili srečni. Toda v vaših mračnih očeh je resnica. Vaše pripovedovanje je želja po boljši bodočnosti — doma v novem letu.

Nocoj

Marika Kardoš

Nocoj
ves širni svet
zajela v drobno bi srce.

V nemirni mrak
do bledih zvezd
mi vro želje ;
vse silne, bolne,
žgoče, žalostne želje.

Tam daleč, v bledem svitu zvezd
življenje stopa preko cest.

Radivoj Rehar :

V Lendavskih gorich

Gledam na Rávensko, gledam tja čez na Goričko,
vso zemljo prekmursko zajemajo moje oči,
vsa polja prostrana, vse bele in tihe vasice —
in misli so moje vse bolne, vse polne skrbi . . .

Iz vekov temotnih, ki v gradu pod mano
počivajo mrtvi, budijo se sence tegobne
dni davnih, dni — slavnih panonskih Slovenov :
Vstajajo Pribina, Kocelj, Ciril in Metod —
in dalje in dalje. V dni groze in bede,
v dni suženjstva v jarmu mongolskem, sanj vodi me pot.

Ko piščeta plaha razgnali rumeni barbari
negodne so knežje sinove iz Blatnega grada ;
zgorele v plamenih so bele vasice Slovenov,
zamrla je v krvi in suženjstvu svoboda mlada,
In tujcem rodile slovenske so matere deco —
o, tujcem v ponos, a sebi v sramoto, v nečast —
in jezik Metodov je ginil s panonskih močvar,
se umikal od Rabe, od Blatnega jezera, grada,
za njim je ostajal le Balaton tenger in Balaton vár.

In prišli so novi tirani tja na Goričko,
prišli na Rávensko so in na lendavsko stran,
oropali narod so zemlje, časti in ponosa —
in narod Slovenov grofovski postal je tlačan.
Tod knez Eszterházy, grof Zichy, Szápáry, Batthiány
in drugi nešteti — in z njim cel valpetov trop —
kopali, sovraštva do „Vendov“ in „Totov“ pijani,
poslednjim potomcem panonskih Slovenov so grob.

Brez svobode, zemlje, brez kruha, so tisoči bednih
ko reke odtekali z ravnih poljâ in goric;
na kraje vse štiri palirji so mamili lačne,
prodajali jih na Madžarsko, Erdeljsko, povsod . . .
Zaman so jih čakale matere, žene, devojke —
iskali so kruha, a našli le grob so — drugod.

Gledam na Ravénsko, gledam tja žez na Goričko
in čudom se čudim, da naš še — ta svet je ostal,
da v tisočletju ta narod prekmurskih Slovenov,
ta narod naš bedni ni v borbi z Mongoli propal.

In gledam še dalje — tja čez Goričko do Rabe,
tja, kjer Monošter veže šop belih vasic
ter v veri in upanju plaka in čaka —
na jutra velikega, jutra rešilnega klic . . .

Gledam čez Ravénsko, gledam tja čez, čez Goričko,
na zemljo ob Rabi, na tužni naš Monošter,
in tiho vprašujem se v duši: Li boste ostali,
vi stražniki porabskih Slovenov, li boste vzdržali
do tistega jutra, ki v duhu ga gleda vaš bard?

Prekmurje v sliki

(Jakob, Sagadin in Kuhar)

Miško Kranjec

Za dvajsetletnico osvobojenja Prekmurja in priključitve k Sloveniji so v Soboti razstavili trije mladi Prekmurci svoja dela. Eden od teh — Jakob — je končal slikarsko akademijo v Zagrebu, Kuhar študira v Ljubljani kiparstvo, dočim je Sagadin prav za prav brez vsakih strokovnih šol. Lahko bi rekli, da je to prvi rod, ki se je lotil, da predstavi Prekmurje svetu v sliki ali v plastiki. Zakaj Sobočanec Eberle je živel v minulem stoletju na Dunaju in je brez pomena celo za Prekmurje, drugi, Vrečič, pa živi v Budapešti in čeprav je pred dobrimi desetimi leti razstavil v Ljubljani povečini pokrajinske slike iz Prekmurja, ni pustil za seboj nikakih sledov. Zdaj je nastopil nov rod, ki bo, kakor se zdi, mnogo bolj navezan na prekmursko zemljo, ki mu bo prekmurska zemlja tudi edini vir njegovih snovanj.

Najstarejši od teh je Jakob, ki je že daljši čas opozarjal nase in že razstavljal tudi izven Prekmurja. Ko je Jakob Karel končal slikarsko akademijo, je začel slikati barvito prekmursko pokrajino. Barvito poudarjam, zakaj na videz monotona prekmurska ravnina hrani v sebi mnogo čudovitih barv, predvsem pa je čudovito sonce, ki leži nad to pokrajino. Jakob je poiskal najbolj značilne motive prekmurske ravnine: cesto med Soboto in Beltinci, Soboto z okolico, polja ob cesti, poljsko pot od Lipovec do glavne ceste proti Gančanom, našel je nekaj motivov na Goričkem, potem se pa preselil v valovito in slikovito okolico pri Kapeli. Slikal je jagnede in stare akacije. Da bi poživil ravne prekmurske ceste, je postavljajl na nje ljudi, ki utrujeno stopajo nekam. Poleg tega je naslikal nekaj portretov, napravil nekaj risb, naslikal nekaj zgodovinskih dogodkov iz panonske preteklosti in se naposled lotil cerkvenega slikarstva. To je kratka pot, ki jo je napravil pri svojem slikarskem ustvarjanju. Cerkvenih slik pri Sv. Sebeščanu nisem videl. Videl pa sem njegove zgodovinske slike, ki morda odgo-varjajo svojemu namenu (razpisu banske uprave za šolske slike), ne pa slikarskim zahtevam. Razgibanosti je samo nekaj malo na osrednjih osebah: povrhu pozna Jakob zelo malo obrazov. Prav tako je z nje-

govo anatomijo človeka a tudi s kompozicijo samo. Boljši so Jakobovi portreti, od katerih razodeva največ pristrčnosti portret njegove matere. A tudi pri portretih se zdi, je često v zadregi: kaj početi s človekom, ki je pred njim. Portreti so v tem pogledu vprašanje zase in jih slikarji vsak zase na svoj način rešujejo, pri čemer pa je le prečesto mnogo šablonskega in so le redki portreti, o katerih lahko rečemo, da živijo. Kajti za portret, ki naj bo umetnina, je mnogo premalo, če so zadete poteze portretiranca in če so barve primerno komponirane. Mnogo boljše so Jakobove pokrajinske slike, predvsem je v njih več slikarjeve ljubezni, zakaj to so kraji, ki jih je srečaval vsak dan in v katerih še zdaj živi. Toda zdi se, da je celo pri tem iskal nekaj takega, kar naj bi ugajalo še drugim in o čemer naj bi rekli: To je

Karel Jakob: Iz okolice Sobote

prekmurska cesta, to so ti pa ti jagnedi, ta in ta hiša. Njegovo slikarsko oko je skoraj docela mrtvo za prekmursko sonce, mrtvo je za prah na cesti kakor tudi za panonsko blato po teh cestah. Tudi več ko prežive barve prekmurskega polja, zlasti v pomladnem času ga ne mikajo; polja so zanj ploskve z monotono, nekam hladno barvo, tudi brez sonca. In celo nebo je brez sonca. Akacije ob cesti niso tu zaradi sebe, temveč zaradi značilnosti pokrajine; te akacije niti ne cvetejo, niti niso orumenele in mečejo komaj zaznavno senco na zelene vratnice. Ljudje na cesti so prav tako samo za poživljanje pokrajine kakor akacije ali jagnedi. Le tu pa tam se Jakob dvigne nad vse to nekoliko hladno slikanje in se mu zahoče tudi lepote, tako na sliki, predstavljajoči okolico Sobote ali često v Ivanjcih, kjer ta cesta ni več mrtva, ravna ploskev, temveč je prašna, da celo prah se je nekoliko

dvignil in leži v ozračju. Ali to so redki momenti pri njem in človek ima občutek, da Jakob sicer obvlada barve prav dobro, da obvlada kompozicijo in sploh, kar je potrebno za dobro sliko, da ga pa slikanje samo ne zanima, da ne polaga v svoje delo ljubezni, kaj šele navdušenja, da ne more občutiti razgibanosti neke pokrajine, da mu je tuje sonce, tuj mu je veter, prah, dež, tuja mu je pomlad kakor tudi jesen. Težko je tudi govoriti pri njegovih slikah o kaki socialni noti, prav tako o kaki slikarski revolucionarnosti, skoraj bi rekel, da mu je celo tuje sodobno slikarsko stremljenje, ki se danes tako izrazito in odločno manifestira predvsem pri njegovih sovrstnikih in so-

Sagadin Albin: Cesta v Ižakovcih.

šolcih. Jakob stoji v tem pogledu sam zase, kar naposled ne bi bila napaka, če bi Jakob vse to nadomestil s čim samosvojjim in če bi ga lepota prekmurske zemlje mogla ogreti in navdušiti, kakor ga dozdej ni. To kaže tudi dejstvo, da Jakob doslej ni poskušal napraviti samostojne razstave niti v Mariboru niti v Ljubljani, da je tudi ob skupnih razstavah nekam slabše zastopan s svojimi deli. Seveda pa bo njegovo delo imelo za nas svoj pomen in svojo vrednost; saj je še dovolj mlad in morda neugodne življenjske prilike niso dopuščale, da bi se razbohotil. Zdaj to odpade in Jakob bo lahko pokazal svetu lepoto Prekmurja, ako ne bo delal samo z znanjem, temveč tudi z vero in ljubeznijo.

V Soboti je z Jakobom razstavil tudi Albin Sagadin. Ta je začel slikati pač samo iz ljubezni in je, lahko bi rekel, nekako kradel Jakobu tehniko in sploh slikarsko znanje, da se je naučil vsaj malo mešati barve in jih prenašati na platno. To, kar je razstavil v Soboti, je bilo dovolj diletantsko; boljše stvari je bogve na kak način pustil doma v svoji sobi. Tiste slike na razstavi so razodevale samo ljubezen do slikanja; do tu se lahko povzpne vsak nadarjenejši človek, ki ima smisel za pestrost barv. Toda to, kar sem kasneje videl doma, in to, kar sem potem doživljal vselej, kadar sem ga obiskal, me je presenetilo. To, kar je imelo za Sagadina še včeraj svoj pomen, je danes že

Kūhar Franc: Vezač.

staro, minulo. Težko je reči zanj, kako bo jutri slikal, katere bodo barve, ki bodo po njegovem odgovarjale prekmurski pokrajini. Zakaj tudi ta je zasidran v prekmurski pokrajini, nemara še bolj kakor Jakob. Sicer zaenkrat še tudi išče za oko najbolj značilnih prekmurskih posebnosti, toda Sagadin tudi išče barvnih posebnosti za svojo sliko. Na teh slikah je — zdaj sicer še v odtenkih, — vendar že čutiti prekmursko sonce, slutiti je na njih vso veliko pestrost. In eno je pri vsem tem, čeprav še začetniškem delu: velika vera v lepoto in ljubezen do dela. Kam pojde Sagadin v svojem razvoju, je težko reči, toda slutim, da bi se ob dobrem vodstvu, vsaj v začetku, in z nekoliko

več tehničnega znanja lahko visoko povzpel. Ne bom trdil, toda nič ne bom presenečen, če bo Sagadin nekoč znal slikati Prekmurje z vso tisto lepoto, ki je razlita nad to pokrajino, Prekmurje s soncem, a tudi z jagnedi in akacijami, Prekmurje s pisanim poljem, a tudi Prekmurje z vso revščino.

Kuhar Franc obiskuje kiparsko šolo v Ljubljani. To, kar je razstavil v Soboti, je sicer še šolsko delo, vendar nekatere poteze na tem delu, kakor tudi nekatere stvari že kažejo, da mu je šola samo v pomoč, da pa misli iti svojo pot in da ima dovolj povedati, zlasti iz prekmurskega življenja (Slaba letina, Vezač, Žetev). Portreti, zlasti „Moj školnik“ kažejo finega opazovalca, a tudi delavca, ki mu postaja materijal pod prsti, pod dletom voljan.

To je prvi rod, ki je nastopil v Prekmurju z upodabljačo umetnostjo. Koliko bo pri vsem tem resnične umetnosti, je sicer vprašanje bodočnosti, toda stvari, ki zdaj leže pred nami, kažejo ljudi z resno voljo in hotenjem. Pri tem Jakob obvlada tudi tehnično znanje, dočim je pri Sagadinu in Kuharju še to vse v razvoju. Bilo bi škoda, če bi Jakob zanemaril svoj talent, ki ga nedvomno ima; zakaj še vedno verjamem, da bo nekoč ustvaril nekaj takega, kar bo razodevalo ne samo znanje, temveč tudi lepoto, kar bo razodevalo vero v umetnost in ljubezen do nje. A prav tako verujem, da bosta i Sagadin i Kuhar znala ustvariti lepoto, ko se bosta sprostila prvih težav, ko bosta našla pot, ki bo samo njuna. Dvoje leži nad Prekmurjem, na kar bi jih rad opozoril in kar naj bi vsaj v nekem pogledu postalo osnova vsega njihovega dela: žarka lepota pokrajine z vangogovskim soncem in brezizhodna revščina. Ako bo to dvoje našlo vsaj majhen odsev v njihovem delu, potem se ne bojim za njihov umetniški razvoj.

Prvič v Prekmurju

(Iz dnevnika)

M. M.

„Dekleta, sedaj bo pa treba iti.“

Štirinajst študentk upre oči v profesorjev obraz in v vseh je bila prošnja: „Gospod profesor, še nekaj časa ostanimo, še eno, le še pol ure!“ Zaman.

„Saj je že pozno, zmenili smo se le do pol enajstih.“

Žalostne vstanemo od miz. Dragica mora prekiniti svoj pogovor z maturantom, Desa „debatu“ s pesnikom; Darinki odhod še celo ni všeč.

„Gremo, gremo dekleta, enajst je že.“ Še enkrat se ozremo po družbi in moramo iti z veseličnega prostora.

„Na svidenje jutri zvečer,“ zašepeta vsaka svojemu tovarišu in gre hitro k profesorju; kajti godba igra, skušnjava je velika in izbirati moramo med zabavo in disciplino. Zmaga disciplina.

Pridemo v Delavski dom. Res moramo že spat? Sedemo vsaka na svojo posteljo in premišljujemo, kaj bi. Polnoč se bliža, še vedno gori luč. Helena se spomni, da bi bilo dobro spati.

„Lahko noč!“

„Lahko noč“ od vseh strani, a ta noč ni bila prav lahka, kajti čisto razločno slišimo orkestrion pri vrtiljaku. Ena bije. Vročina je neznosna. Okna so odprta in komarji imajo prosto pot. Še slišim godbo in v duhu vidim pred seboj goslati cigane.

Dani se. V polsnu čujem, kako postajajo pod okni ljudje in se pomenkujejo. To me uspava. Kar začujem čudno otožno pesem. Moj Bog, sanjam ali bdim? Skočim pokoncu. Poslušam. Iz daljave čujem napev, a besed ne morem razumeti. Pozneje sem večkrat prosila Prekmurce, naj mi zapojejo kako narodno. Precej sem jih slišala. Toda tiste ni bilo med njimi.

Sedem.

„No, ste že pripravljene?“ nas pozdravlja profesor med vrati. K sreči smo že vse končale s toaletami. Nič čudnega, ker so se nekatere začele že ob štirih napravljeni.

Gremo na razstavo prekmurskih umetnikov, edino, ki jo še moremo videti ob zaključku Prekmurskega tedna. Hitro, ali tiho stopamo v Trgovski dom, kot bi šle v svetišče. Nestrpno pričakovanje, kakšna je mlada prekmurska slikarska in kiparska umetnost. Videle smo že posnetke fresk iz prekmurskih cerkva. Vzhičene smo bile nam njimi. Toda te so iz XII. in XIII. stoletja. Torej sama cerkvena umetnost. Kaj pa upodabljajo zdajšnji prekmurski umetniki?

„Radovedna sem, če bomo morale tudi tu stati deset metrov od slike in uporabljati komentar, kaj slika prav za prav predstavlja“, je rekla sošolka polglasno.

„Ste vse, dekleta?“ „Smo, seveda smo vse.“

Vstopimo v malo dvorano v drugem nadstropju. Mirno stopamo druga za drugo od slike do slike. Ta obstane pri tej, druga pri naslednji. Marsikatera bi najrajši vzela katero pod pazduho in odhitela z njo domov. Čisto novi motivi. Dva mlada slikarja nam morata odgovorjati na nešteta vprašanja.

„Kje ste to slikali?“

„In ta motiv? Ali je res tu taka pokrajina?“

„Res.“

Polja, sama polja, le tu in tam raste topol. Mala hišica, v ozadju cerkev, topoli in dozorevajoče žito. Temna Mura z mlinom, nekaj dreves in zopet polje, bogato sonca. Takšni so motivi z Ravenske. Še lepši so z Goričkega. Barve! Kako lepe morajo biti šele v resnici! Milica ne more od trgati pogleda od „Matere“, portreta stare kmetice. Kolika bol je v njenem obrazu, kakšna zasanjanost v očeh!

„Ah, lahko bi jo obesili v cerkev za Mater božjo.“

Nekaj jih stoji pred platnom sv. Cirila in Metoda. Oči gledajo svetnika, misli pa so daleč . . . Panonija, Kocelj, Velehrad . . . Potem se ne moremo načuditi skupini „Slaba letina“. Prazno klasje, razočarana starša z dvema otrokoma.

Profesor pogleda na uro.

„Čas hiti, pozno je že. Mudi se nam.“ Težko se ločimo od slik in plastik. Kmalu se zavemo, da nismo v Ljubljani v Jakopičevem paviljonu, ampak v Prekmurju in bomo brž videle ta lepa polja z lastnimi očmi. Obiskale bomo vse cerkvice, hodile po tej sveti slovenski zemlji, govorile z materami, ki nam rode toliko zaslužnih mož. Prišle smo z velikimi načrti; imamo pa le še sedem dni. Hitimo torej!

Žnjeci

Ciril Dvekonja

Do svetega Mohorja, v poletne dni
med Črensovci, Beltinci, Soboto, Lendavo
kruh nam zori. —

Je sonce rumeno
in polje zeleno,
a žito je zlato . . .

Vesel je gospodar
in prazni predali težko čakajo zrn,
mi pa za klasjem stopamo čez ostri strn.
Krivimo se v lok :
globoko se kruhu priklanjamu,
vstajamo :
s kamni ob kose pozvanjamo
v zahvalo za te lepe dari,
v zahvalo za te bogate dni. —
Na nebu sonce žari. Sonce peče.
Na trate, na polja
lega žolta vročina,
vzduh je ognjen in naša usta so suha,
kri nam šumi v glavi, v ušesih
in z znojem zalite oči
megle le vidijo sive. —
Tako delamo, tako se potimo
od jutra prek dneva do pozne noči.
Tako delamo, dokler polje prazno ni.

Pozimi pa, ko zemlja je mrtva in prazne so njive,
je glad naš gospodar
in deca naša strada kruha.

Tišina

Branko Rudolf

Ob jelšah, po plodni ravnini se cesta mi vleče
kraj v zlato zorečih polj — njih veter ne dramí iz mira ;
ravnina je radost očesu, ki blodi hlepečé ;
ko v poldan je sonce žareče, skoraj slepečé,
je senca gosta ob cerkvi, kjer v zidu se vlaga nabira.

Nemirne so misli sredi bohotne ravnine ;
slepečí sijaj, nad širno planjavo razlit,
se zdi, da je shranil vsak hip, ki v toku premine :
trenutke nemirne davnine, vse zgodovine
požarov, morij in hruma tatarskih kopit.

Prav tu je umiral vojščak, lil kri še željno in vročo,
propast je gledal, a stok se mu v veter je zgubil ;
kraj srca imel je rano, neznosno pekočo,
vročično je hrópel in s toplo, rdečo močo
kropíl brezčutno grmovje in travo pojil.

Strahovi so živi v ljudeh, ki jih srečaš na cesti ;
tegoba, grenkoba je v njih in sredi tišine
se v žaru in mraku na polja ne nehajo vesti
obrazi, obrazi — ki vsi so v moji zavesti
in motijo lepo razkošje plodne ravnine.

Moj greh

Ferdo Godina

Spominjam se dobro tega dogodka. Tako mi je pred očmi, kot bi se včera j zgodilo. Pasli smo v logu. To je bilo tam, kjer je bila razdeljena gosposka zemlja. Pozni jesenski dnevi so bili kratki, zato smo pasli ves dan. Kosilo smo prinesli s seboj, vodo pa smo pili iz starih murskih strug. Odstranili smo vodne rastline in počakali smo, da se je voda izčistila. Nato smo jo zajemali v kape in pili.

Ni lepšega, kakor pasti takrat, ko se ne bojiš, da bi sosedu spasel koruzo, travo ali kar si bodi. Krava se ti lahko pase po mili volji. Mi pa smo se svinjkali, da smo okoli „gradu“ zbili travo do gole zemlje. Pride zima, pride zima. Škode ne bo nobene.

Čoko smo bili vse dopoldne. Svinjkarache smo imeli močne, posušene, da so vzdržale vso jesen. Izurjeni, smo bili v udarcih (svinjkali smo se vsak dan). Čoka je brnela, če se je le malo dvignila od tal. V začetku igre smo bili znosni. Sčasoma pa smo se naveličali; prepričevali drug drugega o pravilnem in nepravilnem ravnanju. Očito je stopal v ospredje tisti „jaz“ vsakega posameznika, ki ga do sedaj nisi opazil. Ponižni, popustljivi so vedno pogosteje gonili čoko, ostali pa, ki smo se okoristili vsake prevare, smo čepeli okrog „gradu“.

No takrat se je zgodilo tisto. Vanč Balažic se je bližal s čoko „gradu“. Gonil jo je s svinjkarache. Ne daleč vstran od „gradu“ pa pa je obstal in pomeril razdaljo. Pomislil je, pobral čoko in stopil k luknjam. Mi smo s svinjkarachami zagradili smer, po kateri je mislil Vanč spraviti čoko v „grad“. Horvat jo je zadel s koncem svinjkarache, da se je zavrtela in padla pri moji luknji. Balažic se je motal pri drugih, jaz sem izrabil priliko in se pripravil na močan udarec. Res sem čoko dobro zadel. Zbrnela je daleč na senožet. Obrnil sem se do svoje luknje, pa je imel — v moje veliko presenečenje — Vanč v njej svojo svinjkaracho.

Še danes ne razumem, kaj mi je padlo v glavo. V vsej svoji hudobiji sem rekel Balažicu, naj gre po čoko. Vem, če bi bil namesto Balažičevega Vanča, Horvat ali kdo drugi, ne bi mi prišlo kaj takega na um. Od njega, dobrega in blagega Balažica sem pa to zahteval. Vanč bi šel po čoko; kaj ne bi on storil, pa če bi od njega zahteval še tako stvar. Iti po čoko, prej pa še dati pravilno svinjkaracho v luknjo, bi se uprlo slehernemu zemljanu. Drugi so se smejali, Vanč se je pa tako nedolžno branil, kot da bi o tem, da se je pravilno rešil čoke, bilo treba še govoriti.

Dvignil sem svinjkaracho in ga udaril po gležnju. Suh, trd les je počil ob kost, da še danes slišim ta udarec. Čustvo, s katerim sem ga udaril, je bilo nedoločeno. Saj ga nisem s sovraštvom. Mogoče zato, da bi napravil drugim veselje. Balažica bi vsak lahko udaril brez strahu.

Zgrudil se je ter se prijel za mesto, kamor je priletela svinjkaracha. (Tega se vedno spominjam z bolečino.) Vanč je jokal kot malo dete. Solze so mu padale na rano in na pohojeno travo.

Meni je bilo takoj žal dejanja, čeprav tega nisem kazal. Pomagati mu nisem mogel več. Zvečer, ko smo gnali domov, sem nagnal krave takoj za njegovimi. Dal sem mu jabolko, ki mi je ostalo. Vse sem hotel popraviti, vse izravnati. Pa nisem mogel. Vest me je pekla in Balažic je šepal.

Drugega dne smo bili v šoli. Balažic je držal kvišku dva prsta. Bil je edini v šoli, ki ni prišel pri učitelju nikdar v zadrego. Vščipnil sem ga. Ščipal sem ga vedno, kadar nisem znal (in to je bilo skoraj vedno). Odskočil je malo, nato pa mi je razložil vprašanje. V razredu sva znala edino midva. Bil sem slab učenec, zato je učitelj vprašal mene. Balažicev Vanč se je vseknil in niti sencę nevoščljivosti ni bilo v njem, ko me je učitelj pohvalil.

Vanč, Vanč, kje si zdaj? Bog ve, kje se potepaš po sezonskem delu, ali v Franciji ali v Nemčiji.

Mnogokrat sem grešil v življenju in nobenega greha mi ni žal. Sploh se jezim, da sem se kdaj česa kesal. Še vse premalo sem živel, premalo sem grešil.

Greh nad Vančem pa mi je ostal pred očmi, kot bi ga naredil včeraj. In če bi živel tisoč let, bi še slišal udarec suhega lesa ob Vančevo kost, videl bi njegove solze, ki padajo na pohojeno travo. Nobeno kesanje ga ne zbríše. Za ta greh ni odpuščanja.

Ljudje kupčujejo z vestjo. Ne vem, kdo je s tem začel. Mogoče je to ljudem prirojeno. Dokler sem mislil, da se lahko zlažem samemu sebi in bom to laž prisvojil kot resnico, sem bil nemiren. Vedno me je spremljala tiha bojazen, da se ne bi nikdar več zbudil. In če umrem, kaj bo potem z mojo dušo, ki sem jo sleherni dan spravil z Bogom?

Zdaj ni več tako. Resnico nosim v svojem srcu. Nimam več nemirnih noči. Le eno me teži: ta nezapisan, neodpustljiv greh nad Vančem.

Svinjkanje je pastirska igra. Sredi kroga naredijo globoko luknjo, imenovano grad, in okrog imajo manjše, v katerih držijo igralci svinjkarče, dolge palice in ne pustijo čoke v grad. Eden izmed njih tofče čoko, okrogel kamen, proti gradu. Ostali pa mu jo poskušajo spodbiti. Če se mu pa le posreči spraviti jo v luknjo, morajo menjati mesta; tisti, ki ga nima, goni čoko. Op. ur.

Matija Prelec

Vran

Da ga je kdo kasneje vprašal, kdaj se ga je polastila tolika mrkost, od kdaj ga teži breme, ki mu je zbrisalo z lica poslednji smehljaj in ugasilo v očeh poslednji žarek življenja, mu Matija ne bi znal odgovoriti. V zmedbi se mu zganile vele roke, prsti bi se mu krčevito oklenili prstov, kakor da mu je prišlo med nje nekaj, kar je treba stisniti, držati, nikoli več izpustiti. Male, brezizrazne oči bi se mu vznemirjeno obračale pod košatimi obrvmi, kakor da je bil zasačen pri nečednem delu. Glava bi se mu za hip dvignila — toliko, da bi z bežnim pogledom ujel spraševalčevo misel — nato pa bi zanihala na dolgem vratu in se spustila na sključene prsi kakor zreli žitni klas, ki čaka le še miru in pokoja. Skratka Matija Prelec bi se zopet potopil v svoje čudno, skrivnostno razmišljanje.

In da je obstal spraševalec še nekaj časa ob tem negibnem življenju, bi opazil, kako se vendar nagrbanči zdaj, zdaj visoko čelo pod ščetinastimi lasmi, kako se zganejo včasih široka pleča in kako spremelja vse to nemirno hlastanje z rokami po zraku — kakor bi se spomnila molčeča duša nečesa neprijetnega vsiljivega, na kar noče misliti in česar se brani na vso moč.

Ne, Matija Prelec ni mogel nikomur povedati, kaj ga je tako potrló. Bal se je, da bi se ljudje ne smejali zanki, ki se je zapela tako naglo na njegovem vratu, in ki ga je tiščala noč in dan, da je kolobaril v istem kolobarju kot začaran: naprej ni mogel, nazaj ni smel in ni upal. Obsojen je bil, da vedno znova pretresa dejstvo in spoznanje, ki je planilo nadenj kakor demon in mu sesalo kri. Prav za prav: obsodil se je sam, obsodila ga je v to njegova sanjarska, vrtajoča narava. Ni razsekal vozla in stopil dalje z odločnim korakom; obstal je pred njim majhen in ponižan, v dno duše potr in prevaran. Vozel pa je rasel in se zapletal. Kmalu to ni bil več vozél: razrasel se je v neprehoden hrib, se spremenil nato v brezdanji prepad in poslal iz sebe stoglavo pošast, ki je prežala na Matijo ter rodila enake in še groznejše pošasti, ki so vse poželjivo stegovale kremplje po Matiji. — Tedaj se je mož zamislil; zamižal je od groze, misleč, da bo minilo: obstal je sredi poti. In prav v tem je bila njegova usoda...

* * *

Dobro leto je tega, kar je Matija Prelec zarezal v pravico. Pretehtal jo je in dobro premislil, nato pa jo po dobrem preudarku razdelil med ženo Maričko ter otroka Roziniko in Toneka. — Nihče mu ne bi mogel reči, da je delal sebično. Nikakor! Matija Prelec je poznal pravico in njeno vrednost; do dobra si je bil na jasnem o svojem dejanju: dal je pravico vsem, kakor je menil, da so si jo zaslužili. Potem pa ni hotel več misliti na to, ker je bil prepričan, da je storil prav tako, kakor bi bil storil na njegovem mestu vsakdo, ki bi bil dobil v enakih okoliščinah nalogo, da razdeli — da pravično razdeli pravico vsem, ki so jo zaslužili. — Toda visel, ki je vrgel tako nenadoma na Matijini pravični poti, mu je vrgel pogled za leto dni nazaj, nato pa ga prikoval na včerajšnji in današnji dan. Matija je v grozi spoznal, da je zlorabil dodeljeno mu pravico, da se je uvrstil v nepregledno vrsto onih, ki jih je vrgla pravica in delitev pravice drugim med razbojnike in krivičnike. Srce, ki se je onega dne potuhnilo, se je znova oglasilo. Kakor da se hoče izdivjati za ves enoletni zakrknjeni molk. Toda to, kar je storil Matija, ni bilo maščevanje; bila je groza pred nečim strašnim, nedopovedljivim.

Eden onih prvih zimskih večerov je bil, kakršni so decembrski zimski večeri z burjo in snegom, ko se opazi v podstrešnih sobicah sleherna špranja na vratih in ob razbitih šipah v oknih. Zunaj je še vedno naletavalo. Nekje, globoko v mestu so cvilili ob ovinkih tramvajih, iz dalje se je oglasil zdaj, zdaj pisk vlaka. Sicer pa je bil ta večer miren in svečan. Ljudje so nakupili že v preteklih dneh poslednje potrebščine in darila za praznike. Le zamudniki so se tlačili še tega dne v trgovinah. Na večer je tudi teh zmanjkalo. Meščani so se pozaprl v stanovanja in razmišljali ali pa si pripovedovali ob postavljanju jaslic o skrivnosti svetega večera. Otroci so se pritiskali k materam in z napetimi ušesi poslušali o Kristu, ki je prišel na ta svet majhen in nebogljen, v mrazu in revščini. Odrasli so molčali, starčki in starke pa so bili hudi na odrasle, ki so molčali; strinjali so se z malčki in njih vero . . .

„Ti, Rozinika, zakaj pa ni prišel Jezušček že kar velik na svet?“ je povprašal Tonek Roziniko, ko sta postavljala jaslice v podstrešni sobi. Dozdaj sta molčala, kakor bi se bila bala, da utegne glasna beseda razdreti prazničnost večera in zmanjšati veselje, s katerim sta nakopala mahu izpod snega.

„Drugače pa ne bi bil Jezušček“, se je odrezala Rozinika. Hodila je prvo leto v šolo in je bila za leto starejša.

„Če bi bil res bogec, bi bil pač lahko prišel kar velik na svet“.

„In kaj bi bilo, če bi prišel — kar velik?“

„Gotovo ga ne bi upal nihče“. — Tonek se je spomnil očetove palice za gredo in umolknil. On, Tonek, že ne bi hotel majhen na svet, če bi bilo po njegovem. Ne!

Rozinika bi bila najraje prasnila v smeh. Tudi odgovor ji je bil že na jeziku. Toda v tem trenutku so se odprla vrata s stopnic. Vsa zasopla je skoraj padla čez prag njuna mati Regina. Za njo je vstopil Matija. Otroka sta se stisnila v kot in si zakrila oči. Navajena sta bila takih prihodov, toda očeta še nista videla tako groznega.

„Dovolj mi je! Razumeš, zdaj mi je dovolj“, je vpil Matija nad ženo.

„Jezus, Marija! Vsaj otroka —“. Regina se ni bala zase. Vdano je čakala, kdaj bo začelo padati. Smilila pa sta se ji otroka. Hotela jima je prihraniti prizor, ki se je obetal.

„Ne, tu ostaneta. Naj bosta priči moje sodbe in razsodbe.“ — Matija je prestregel otroka, ki sta hotela v sosednjo sobico in ju posadil na tla: „Samo premakne se mi naj kateri!“

Dolgih korakov je premeril nekajkrat sobo vzdolž in počez, nato pa se ustavil pred ženo:

„Imaš še kaj povedati v svoj zagovor?“

Regina je osupnila. Mesto udarcev zopet vprašanje, na katero mu je bila že desetkrat odgovorila. Dahnila je:

„Razumi me, Matija! Naj bo za tvoja otroka. Da črvička ne bi od glada umrla. Saj vidiš —“

„Nič drugega?“ — Matija se ji je približal tako, da se je mešal njegov divji dih z njenim pridušenim in trepetajočim.

„Sam veš, da nič! Povedala sem ti pred poroko, da nič nimam. Sam si kriv!“

Tega Matija ni pričakoval. Očita mu, da je tudi on kriv. Že res, da nikjer ničesar nista imela, ne on ne ona, ko sta se pred leti vzela. Živela sta pa vseeno, srečno živela, dokler se ni Regina vdinjala v tisti zakleti cvetličarni, kjer se je začelo. Ne! Dalje Matije gnev ni pustil. Stisnil je pesti in se ugriznil do krvi v ustnice, da bi se vzdržal:

„Poberi svoje cunje!“

Kakor brez lastne volje je Regina vstala in se napatila opotekajočih se korakov v kot, kjer je stalo nekaj omari podobnega. Tišina. Bilo je, kakor da se je nizki, vlažni strop sklonil in pristuhnjl pravici Matije Prelca; kakor da so se vijugave stene sklenile in se nagnile k stropu, da bi jim povedal, kaj je zvedel.

Stara ura na steni je molčala že tedne in tedne. Tonek jo je imel nekoč v rokah, pa se je ustavila. Odslej je štel čas v tej sobici življenje v mestu, tuljenje siren in zvonjenje v cerkvah.

Regina je poiskala košaro in zložila vanjo nekaj perila. Gornjo obleko je imela le eno: na sebi. Vedela je točno, kaj vse to pomeni; že po poti domov ji je povedal.

„Glej, da se izgubiš, preden se premislim“, ji je zapretil. „Preden se premislim in zavijem vrat tebi in njemu!“

Njemu! — Tu so se Reginine misli za trenutek ustavile. Ni mogla reči, da bi ga sovražila tega cvetličarja. Če je kdo o njem govoril, je včasih celo zardela. Sicer pa si ni mogla ničesar očitati. Stane jih je rešil bede, ko jo je vzel v svojo prodajalno. Dajal ji je darov za otroke, zvišal ji je plačo, oblačil skoro vso družino. Tudi Matijo bi bil, če ga ta ne bi tako hudo sovražil in si prepovedal sleherni dar. Zakaj se mu Regina ne bi smela za vse to zdaj, zdaj nasmehnuti? In kaj je bilo, če se ji je Stane za tak nasmeh prav tako hvaležno nasmehnil? S tem ji je dajal nove moči. Zakaj naj bi bilo to grešno? Ne, tega Regina Matiji ne bo oprostila. Raje pojde, kakor pa da bi še dalje poslušala izbruhe moževega ljubosumja. Stane je ne bo zapustil.

„Nared sem, Matija“, se je vzravnala Regina pred možem in si zapenjala obnošeni površnik.

Nič ni rekel. Odprl je vrata na široko, da je planil skoz nje ledeni mraz in se zagrizel v kost. Mogočna kretnja z roko je kazala Regini smer za prihodnjo pot.

Tudi na to je bila Regina pripravljena. Vendar pa bi rada slišala iz njegovih ust vsaj še besedo; vsaj eno, pa če tudi tako grobo besedo, da bi ji še privoščil. Toda Matija je zapičil pogled mimo nje v steno; roka pa je še vedno kazala v temo na stopnice.

Otroka sta zajokala. Nista vedela, zakaj. A jokala sta. Rozinika je začela, ker ji je bilo hudo, Tonek pa jo je posnemal, ker ni vedel, kaj mu je sicer storiti. Razumela seveda nista, kaj pomeni vse skupaj. Morda sta mislila, da mati odhaja le za nekaj dni, pa da se bo vrnila s kruhom in igračkami kakor nekoč. Regino je tiščalo v grlu, da je samo še ječala. Čakala je še vedno Matijine besede. Pa je vendar ljubila tega groznega moža; ljubila ga je in bi ga blagoslavljala tudi za psovko. Stopila je otrokoma.

„Ne, teh dveh mi ne boš okužila!“ se je zagnal Matija proti njej in jo pognal na stopnice. Dveri so se zopet zaloputnile in na stopnicah se je stemnilo. Regina se je dotipala skozi temo in ilte

obstala na cesti, kakor da premišlja, katero smer naj ubere. Nato je izginila v temi.

„Spat“, je zagodrnjal Matija na hlipajoča otroka, ko se je zavedel, kaj se je pravkar zgodilo.

„Še vama vajin kos pravice!“ Potegnil ju je hlastno bliže in ju motril nekaj časa v objokane oči, nato pa ju pahnil od sebe: „Samo pisk še za tako materjo, pa vaju vržem skozi okno!“

Legla sta in trpela, ne da bi si upala zavzdihniti. Nad njima je ležala groza mogočne očetove roke, ki je metala na jaslice in podobe obleko in darila: vse, kar je bilo v zvezi s cvetličarjem in kar je kakorkoli spominjalo nanj.

Nato se je Matija zamislil! — Ne, ne! Tega ni mogel več prenašati. Pred njim in vpricho njega jo je pobožal in pasel na njej mesene oči. Ona pa se le smeje. Vse predmestje že govori o tem in se mu smeje v obraz. Zakaj ni ostal na deželi? Zakaj je ni zadušil takoj, ko je prišla s prvim cvetličarjevim darom? Zakaj ju ni poiskal, ko sta se zapirala ob večerih sama v cvetličarno? Zakaj jima ni že prej razdelil pravice? — On, Matija Prelec, ki se je oprijel življenja z obema rokama in verjel svoji ženi. Slepec, ki je segal po darovih nasilnega dobrotnika, katerega ni tako dolgo zaščemel pesek v očeh. — Toda zdaj je urejeno, za kar bi bilo lahko jutri že prepozno. Omehčalo se mu je okrog srca. Stopil je v kot, kjer sta ležala Rozinika in Tonek, zavita v stare cunje.

„Jutri pojdemo domov, videli bomo pujske in staro kravo, tisto ki ima samo en rog,“ ju je skušal tolažiti.

„Samo en rog, ker jo je bogec kaznoval. Zakaj pa se je hotela vedno bosti“, je slišal oče nekoč ob taki priliki Tonekov glas. — Tršata očetova roka se je dotaknila fantkovih las in jih pobožala, a Tonek je v spanju zacvilil in Rozinika je v grozi zastokala. — Da, zakaj ni prišel Jezušček že velik na svet?

Minila je zima, za njo pomlad, poletje in jesen. Matija je sicer odšel po onem dogodku domov. Toda vzdržal ni. Zdelo se mu je celo, da se mu je nasmehnila sreča. Dobil je službo v mestu. Misлил je, da bo lahko zaprl za seboj in se umaknil zimskemu mrazu. O Regini ni slišal ničesar več. Nekoč, že davno je dobil poziv, naj pride Regina že vendar na delo, sicer da si najame cvetličar drugo pomoč. Kmalu pa je zmanjkalo v predmestju tudi cvetličarja. Prodal je in izginil.

„Lisjak“, je siknil Matija, ko je to zvedel. Vendar pa je bil s svojo pravico še do neke mere zadovoljen.

Zopet je sneg pobelil zemljo. Ljudje so nakupovali za praznike in novo leto. Takrat je kupil tudi Matija božično drevesce in nekaj slaščic. — „Da bosta imela kakšno delo“, je pomislil na otroka. Jaslic jima ni hotel omeniti, da ju ne bi spominjal na prejšnje božične praznike.

Zdaj pa, kar lepo spat pojdita“, je dejal Matija na sveti večer Roziniki in Toneku, ko le nista mogla končati z drevescem. — „Sicer ne bo mogel Jezušček k nam. Pa božiček tudi ne.“

„Zakaj pa ne?“ je imel Tonek že dolgo pripravljeno vprašanje, pa se je premislil in si sam odgovoril. „Tudi jaz se ne bi nastavljal zijalom!“

„Ti Rozinika, zakaj pa potem pravijo, da je bogec vedno enako star, če je res prišel majhen na svet?“ je povprašal Tonek sestro, ko sta bila že v postelji.

„Saj veš, da je vsemogočen, pa lahko stori, kar hoče. Zdaj je star, zdaj je mlad. Zdaj vesel, zdaj žalosten.“

In Tonek se je spomnil čarovnika, ki se je spremenil zdaj v miš, zdaj v mačko, pa se mu je zdelo primera grda. Zamolčal jo je in zaspano ponavljal za sestro večerno molitev.

Tudi Matija se je razpravljal, da bi legel, ko so se odprla vrata. Pred njim je stala žena Regina. Ta nenaden prihod ga je za trenutek zmedel. Regina se je ozirala po sobici; iskala je otrok.

„Kje sta Rozinika in Tonek?“

„Zate ne živita več!“

Vstal je in ji zastavil pot s svojo tršato postavo.

„Vsaj enkrat naj ju še vidim. Matija, prosim te! Danes naj ju še vidim!“ Glas se ji je tresel. Pred očmi se ji je temnilo. V odgovor pa se je stegnila Matijina roka — kakor pred letom istega večera: „Vrata so odprta!“

„Matija!“ — Padla mu je pred kolena in mu močila noge s solzami. Toda Matija je bil trd. Dvignil jo je in jo posadil čez prag. Nato pa je zaklenil vrata.

Zakasnelci na ulici so kazali za žensko, ki se je zaletavala po ulicah kakor pijana in so s prstom kazali za njo: „Vsaj danes ji ne bi bilo treba piti!“

S cerkva so zadoneli zvonovi; njih srebrni glasovi so se razbežali po mestu in se lovili nad belimi strehami. Znanili so staro-davno pesem sprave in veselja: „Mir ljudem na zemlji!“

Tedaj je eden od otrok nenadno zajokal in poklical mater. Matijo je vrglo iz sobe. Prijelo ga je — sam ni vedel kaj — in ga gnalo

na cesto. Zagnal se je v ledeno noč in blodil po ulicah. Na uho mu je udarila svetonočna pesem ; pramen svetlobe ga je obsvetil, ko je nekdo odprl cerkvena vrata. Matija si je tiščal ušesa z rokami in hitel dalje.

Drugo jutro so ga privedli domov.

Ljudje pa so si voščili vesele praznike : „Kje, praviš, kje ?“ ter si odgovarjali : „Pod mostom so jo potegnili iz vode. — Vsaj čez praznike bi bila lahko počakala!“

In so šli in molili ter se zgražali nad žensko, ki je oskrunila praznik z grehom zoper življenje.

Čez leta

Erna Muser

Umrla rada sredi rož bi, sonca
v nedeljski popoldan, v pomlad opojno,
med knjigami, med pričami življenja,
stoterih prizadevanj vse do konca.

Umrla bi in bi se v nič vrnila,
vsa trudna, žalostna in vendar srečna.
Po delu zanjo, bojih in ljubezni
se zemljici slovenski pridružila.

Umrla bi in ne bi vsa umrla.
Čez leta kdaj bila bi plodna njiva,
bila bi polje rožno bele ajde.

Drugačen rod oral bi mene, njivo,
drugačna srca ajdo me ljubila,
ponos in sreča bi iz mene klila.

Draškova pomlad

Milan Kajč

Jablane za hišo so pravkar odcvetele ; lahen veter jim je zibal veje. Po sinjem nebu, ki se je bočilo nad ravnino, so prepletajoč se v poteh plavale štoklje.

„Osem jih je, košaro pletejo,“ je zamrmral Drašek.

Dolgo jih že ni videl. Odkar je bruhnil kri, se še ni dvignil s postelje. Danes, bilo mu je nekoliko bolje, pa je poprosil mater, da mu je pomogla do praga. In zdaj je tu čepel in spremljal z očmi brezskrbne ptice. Ko je mati opravila v kuhinji, se je vrnila in sedla kraj njega.

„Lepo je plavati takole pod soncem“, je dejal zamišljen. „Še lepše je biti zdrav. Pa ne žalostite se, mati, kmalu bom tudi jaz!“

„Seveda boš ozdravel!“ Toda njen glas je bil truden.

Lanske jeseni sta pokopala očeta. Nekaj let je bil pokašljeval, potem ga je pobralo, kakor nekaj časa pred njim Števeka in Barico. Jetika . . . Poslej je bil Drašek materin edini up. A ne dolgo : ko je bil s kolesom pri sorodnikih v sosedni vasi in jim sporočil očetovo smrt, so mu, kakor bi ga s tem hoteli odvrniti od žalostnih misli, ponudili jabolčnice. Ni se je branil. Tedaj se je začelo. In bolj ko je trava preraščala očetov grob, bliže mu je bil sin. Kakor vsi sosedi, je bila tudi mati uverjena, da se z Golnika le malokdo ozdravljen vrne. Zato je ostal Drašek doma. Mati ga ni silila k delu, mleka in drugega je imel zmerom dovolj. Koliko slabših od njega se je že izlizalo, pa se on ne bi ! Toda ko je bil doktor poslednjič pri njem, je kimal z glavo : „Nekaj tednov še.“

„Nikdar več ne bom pil segret“, ji je Drašek zatrjeval in jel govoriti, kako bo poslej živel, da bo mater in sebe očuval nadlog. Med govorjenjem je suho pokašljeval ; ko si je oddahnil, je še uporneje zatrjeval, da morata biti trdna, drug drugemu v pomoč zdaj, ko sta ostala povsem sama.

„Moral boš v posteljo“, ga je naposled opomnila.

Oprl se je ob njo, zdel se ji je lahek ko pero, in kakor otroku mu je pomogla do postelje. Potem se je vrnila na dvorišče, natrosila kuram nekaj prgišč koruze in pogledala za pujski. Svinjo, ki se je

pravkar drgnila ob mlado jablan, je hotela nagnati, a je le trudno povabila roko: „Saj je vseeno“.

Bogve, kako dolgo bi se še predajala žalostnim mislim, da je ni zdrnil votel glas pred hišo.

„Bogdaj, Antolinčka, po bicikel sem prišel!“

Zamahnila je z roko, kot bi hotela pregnati nadležnega obada in dvignila prst k ustom. Pa jo je le debelo pogledal. „Kaj pa je takega, če pridem po bicikel? Saj ga bom v redu plačal!“

Z obupno kretnjo je zamahnila proti oknu in stekla k dedcu. „Ne veš, da leži notri in te lahko čuje! Jaz pa tako skrivam...“

„No, no, Antolinčka,“ jo je stresel za ramo, „preveč mehko srce imaš. Kar je, je, pa če mu še tako prikrivaš. Nazadnje se še ne bo utegnil spovedati!“

„Ne skrbi za to,“ je nevoljno odvrnila. „Jezus, le kako mu naj pogledam v oči?“

Pijani mešetar, ki se tega svojega vsakdanjega stanja niti ni več zavedal, je samo kimal s težko glavo, dokler ni naposled mrmranje odkrevsal. „Vrag naj razume te babe!“

Drgetajoč je mati čakala, da jo sin pozove, saj ni mogoče, da ne bi bil čul. Kradoma je pogledovala k oknu, toda še vedno je ni poklical. Zato ji je nekoliko odleglo. Šta je polagat, spravila svinji in pujske v svinjak, potem je nekaj časa brkljala po kuhinji. Zdaj je bila že docela pomirjena, kajti poznala je Draška. Odkar je bolan, jo neprestano muči s svojo nestrpnostjo. Kdaj bi jo že poklical, če bi bil čul mešetarja ali dojel pomen njegovih besed.

Medtem je preživljal Drašek najtežji dan svojega življenja. Kako je bilo lepo, ko je sedel na pragu in sledil s pogledom brezskrbnim pticam, kako osvežen se je vrnil v posteljo! Mislil je na svoje staro kolo, ki ga bo prodal, si kupil novo in se potem ob nedeljah vozil v sosedno vas, kjer je fara, včasih pa tudi v Soboto, po opravkih. Ustavil se bo pri Agici, ki ga zdaj zmerom poredkeje obiskuje. Kako ga bo vesela, ko bo zopet zdrav, čvrst! Čeprav ji je očital, da ga zanemarja, si je moral priznati, da tudi sam ne bi vedel z bolnim dekletom kaj početi. Morda pa ga nocoj, potem ko opravi na polju, obišče. Kri mu je udarjala v senca in rožnato barvala njegova zabuhla lica; lahka platnena rjuha, s katero je bil pokrit, se mu je zadel neznansko vroča. Odgrnil se je, toda kašelj ga je posvaril, in slika Agice je v njem vse bolj bledela. Zdajci prisluhne znanemu glasu in se obrne, da bi bolje slišal. Kot udarec so ga zatele mešetarjeve besede. Postelja se je zamajala pod njim, kakor v polzavesti

je čul materine urne stopinje in trde moževe besede, ki so mu povrnila zavest: „Tako torej misli o moji boleznini mešetar Matjašec, tako misli Agica, ker je ni več k meni, tako mislijo vsi, tudi mati. Le s to razliko, da mi ona tega ne pokaže.“

Grenko se je zarežal. Hotel je poklicati mater in takoj izvedeti, kako je z njim. Zdravnik ji tega gotovo ni zatajil. Dušec kašelji, ki ga je nato popadel, in penaste kepe krvi pa so mu povedale vse, kar mu je hotela mati prikriti in kar si je prikrival sam. „Ne, ne bom je mučil z izpraševanjem“, je sklenil, „saj je bila dobra, potrpežljiva z menoj. Edino to še želim, da nikdar ne izve, kar sem danes prestal“. Zavest neizogibnosti mu je docela otopila čute, bil je zavarovan zoper vse. Tedaj začuje materine stopinje: „Ne bo kot vedno najprej stopila k meni, ampak šele potem, ko se bo zmračilo. Zato, da ne bi videl njenih solz. Nedolžno bo vprašala, kako mi je, in jaz bom odvrnil, da dobro“, je mrmral.

Koliko olajšanja je bilo v tej mali prevari, kako trdnega se je poslej čutil. Mirno bo prestal teh nekaj tednov. Sedel bo na pragu, spremljajoč z očmi štorke, v noči pa bo poslušal slavca, ki bo gostolel v meji krog cintora. Morda še dočaka, ko vzcveto akacije . . . Na priliko hrast je bil v začetku maja tako zelen kot prejšnja leta o Gregorjevem.

„Kako je letos vse rano, kako rano,“ je zamrmral in se trudno nasmehnil. Po kuhinji je še vedno brkljala mati.

Soneta

Pajlin

Od tebe, ki srcé te ljubi zvesto,
ločila me usoda spet je kruta.
Bolest prinaša vsaka mi minuta,
nemir si v srcu našel je kraljestvo.

Do takrat, ko objamen te nevesto,
mi s trnjem bolečin bo pot posuta
in mnoga noč zbledela bo prečuta,
vendár srcé ostalo bo ti zvesto.

Vse dni po tebi hrepenim v daljavi,
srcé pa se boji, da sen ljubavi
privid varljiv je, ki ob zori mine.

Čemu potem skéleče bolečine?
Ko mine strah, srcé spet dalje sanja,
ker se nad njim mogočen Eros sklanja.

Kdo si, ki ti je moč nad mano dana,
da slepo ti sledi srcé, veruje?
Zakaj ljubiti večno ukazuje
le tebe višja sila mi neznana.

Si bog, da ti je duša vsa predana,
da vsaka prošnja k tebi se vzdiguje?
Če bog si, ki edini mi kraljuje,
potem bog sreče bodi, ne Morana.

Kot mrzla slana roži cvetje vzame,
tako vse streti sanje sreče tihe
moč srcu dal sem samo ene žene.

Če pa ljubezen ta le smrt bo zame,
iz groba boš še čula bolne vzdihé,
dokler srca trohnoba ne razdene.

Odlomki iz Budimpešte

Frane Šebjanič

Dve pesmi

Zgodaj me je predrnilo jutro milijonskega mesta. Kameniti favn, objezerska pastirska idila in nasmejani obrazi z madžarske, balatonske rivijere, vse je na mah splahnelo. Pozabil sem celo na blondinko iz vlaka, ki se je malce potrta in v skrbeh vračala v Budimpešto; zli duhovi so ji namreč pobrali malone vse stvari in tako je bilo konec letovanja.

Z balkonov, zgoraj in spodaj, se slišijo koraki gospodinj, ki se vračajo z jutranjega trga. Svetloba jesenskega dne se medlo siplje med poslopni četverkot, nalega na okna in rože na kamenitem dvorišču... Skozi glavna vrata nekje globoko spodaj v presledkih udarja šum z ulice. Občutek imam, da se vozim na ladji nekje na razburkanem morju. Prideš od nekod z ravnine, iz velike negibnosti, iz tišine, v kateri že za nekaj hiš oddaljeni sosed po koraku presodi, če si bos ali pa obut. In potem ta brezmejna razgibanost! Tempo, ki ga nimaš časa premisliti, ki se mu moraš samo predati! Ne več človeka, ljudi, ulico slišiš. Raztrganost, brezvezje glasov, ki se odbijajo od kamenitih gmot in so za slehernika drugače barvani.

Budimpeštanski, splošno velemestni življenjski utrip!

Navijem radio. Poročevalka živo in pristransko prepričevalno govori o posvetih glede rešitve sudetskega vprašanja, o ministrskih sejah... Premolk. Potem čez čas sočen bariton:

„Igazságot Magyarországnak . . .“

Živo čustvo, topla kri je v glasu. Nehote občutiš in se zaveš moči ene same besede, enega samega, zlaganega ali resničnega stavka, ki lahko vzburka milijone ljudi.

„Igazságot . . .“ se pónavlja. Skoraj še nisem premislil vseh izpetih besed, ko mi odnekod že spet udari na uho pesem. Otožna, enolična, stara pesem, kot bi si jo zapel kdo sredi nepreglednih ogrskih pust. Na stežaj odprem priprto okno; ozrem se po pevcu. Sredi dvorišča stoji razcapan, postaren človek in poje. Brezizrazne oči upira v številna okna visoko nad sabo, v rokah mu počiva oguljen

klobuk. Dve, tri okna se odpro, nekdo stopi celo na balkon, toda samo ena roka se sproži in spusti nekaj drobiža v globino. Zvenk! In pesmi ni več. Spodaj na tlaku so samo lončki s krvavordečimi muškati, izpeti zvoki oddaljene stopinje. Z očmi srkam vso to temačno dvoriščno razprostranjenost, spovračajočo se tišino, barvo cvetic in mislim na dve pesmi, na dva pevca. Baritonista iz radija si predstavljam v elegantni, neoporečni obleki, z naškrobljenim ovratnikom, lakastimi čevlji pred mikrofonom. Drugega tako, kot sem ga videl — razcapanca. Prvi je klical resnico narodu, državi, drugi, popularni pevec je (na tak način) niti zase ni. In vendar jasno občutim, da je bilo v drugi pesmi mnogo več umirjenega, čeprav okornega človeškega utripa, ki bi se lahko preprosteje in stvarneje izlil v pesem po resnici . . . Da, resnico Madžarom, resnico slehernemu narodu, resnico slehernemu človeku! Resnico, ki bo v šumu tvoje stopinje, v zvoku tvoje besede, v lesku tvojih oči, v utripu tvojega srca! Resnico . . .

Mariška néni

Mlačen jesenski dež enakomerno štrka na okna; v sobi je mračno in tesno. Naveličan številnih kolovratenj po dežju in sklizkih ulicah leno razbiram z zemljevida budimpeštanske ulice in četrti. Živo si predstavljam Andrásyjevo avenijo, eno izmed najlepših budimpeštanskih ulic v čisto jesenskem ornatu. Elizabetin trg z razposajenim otroškim živžavom, s pritajeno, uspavajočo vojaško godbo. V duhu sem v Ligetu, zabaviščni četrti, ki je s svojo pestrostjo privlačna tako za razvajenega Evropeca kakor za okornega črnca . . . Spet se zibljem na „orjaškem kolesu“ in z rahle, komaj zaznatne ptičje perspektive s pogledi objemam kupole, strehe — kar me iz zamaknjenja zbude besede. Podnajemnica, Mariška néni je to, kot ji pravijo po domače. Obilna mlada ženska z uglajenim, finim nastopom ter svojevrstno življenjsko zgodbo iz odčaranih mladostnih let.

Kot mlado lepotico je Mariško zasnil starejši vaški mogotec, ki je bil sprva angel, pozneje pa vrag v človeški koži. Robatež in nasilnež, ki se ne zadovolji z eno samo žensko. Tako je prišlo do viharnih noči, do vsakodnevnih preteпов, ki se jih je mlada žena hotela na vsak način odkrižati. Iz odmaknjenega podeželskega pekla je zbežala v Budimpešto, pretolkla nekaj let v službi po kuhinjah, restoranih ter se končno zagledala v natakárja Gézo. Zdaj že nekaj časa živi z njim v divjem zakonu, ljubi udobnost in sanja o Angliji. Mlade žene tam kot kuharice baje dobro zaslužijo.

Mariška néni pa poleg vsega ljubi tudi politiziranje. Vneta je namreč za ideologijo, ki je tu še močno na indeksu; žide strastno sovraži.

Rada se opravičuje, razlaga in sprašuje; tako tudi zdaj.

Prinesla mi je pokazat neki zaplenjen časn timer, ki ga je Géza staknil nekje v kavarni, kjer dela. Izvrsten časn timer, pravi, kar čitajte! Toda še preden se poglobim v vrstice, že mi sama začne pripovedovati vsebino, kaže sliko voditelja, ki sedi v ječi in se huduje nad židovsko buržoazijo.

Ko se tako razgovori, si nervozno prižge cigareto in prične s pletenjem; včasih se po takih razgovorih tudi umakne v svojo sobo, v samoto. Nekoč je slučajno naletela na nekega sedmošolca, ki mu mu je vse te stvari razložila prav tako kot meni. Za čuda pa je dijak, bil je veren katoličan, niti malce ni hotel poslušati. Z gotovostjo mi ga je potem označila, češ, poglejte ga: spet eden iz bogate preobjedene hiše.

Na visokem gosposkem čelu se rišejo rahle gube, skrbno negovane obrvi so se privzdignile, za spoznanje je pobledela. Ves obraz je poduhovljena vera, cenena vera, ki se tako lahko sprevrže, kakor hitro sede človek v udoben naslonjač in si da brezskrbno poljubiti roko.

In Mariška néni ljubi bogastvo, brezbriznost in mehko posteljo v opojnih nočeh. Mariška néni sanja o tem.

Slovak

Nekega večera sva se slučajno srečala v stanovanju.

Slovenska govorica ga je mahoma vznemirila in zbudila zanimanje zame, tujca. Kar se da vljudno me je poprosil, naj spregovorim še nekaj besed v domačem narečju. Ustregel sem mu; obraz se mu je raztegnil v nasmeh, v naslednjem trenutku me je ogovoril slovaško.

Nemalo sem se začudil ob tem, seveda. Kako pride vendar človek, ki sem ga — po čisti madžarščini in „betjarskem“ nastopu — imel za rojenega Budimpeščanca do tega, da bi govoril (tolikokrat prekleto!) lepo slovaščino? Kdo je ta na oko prikupen mož?

Brez ovinkov sem ga vprašal, odkod njegovo znanje.

„S Slovaškega“, je odgovoril.

„Na kak način: ali ste tam delali, službovali?“ sprašujem dalje.

„Da. Pri vojakih sem se navadil slovaščine.“

V slovenskem jeziku in z nekaterimi češkimi besedami sem mu opisal praške zletne dni, svojo pot v Prago ter ga ob koncu vprašal, če je kdaj že bil na Češkoslovaškem.

„O, da“, pravi, ko da bi se mu nekaj zabliskalo pred očmi, „bil sem . . . mater in očeta imam . . . na Slovaškem“.

„Na Slovaškem? Torej ste Slovak?“ takoj spet vpadem z vprašanjem. Ni pritrdil niti zanikal. Nekaj časa je mencial s pripovedovanjem o svoji mladosti — kot da bi se ta stvar tikala res samo mladosti in ničesar drugega — potem je pa kar zavil na stranpot in najin razgovor je bil končan. Kmalu se je po vsakdanjih besedah poslovil.

Nejevoljen po tem razgovoru sem se tudi sam namenil v šumeč večer. Sprva sem postajal ob donavskem nabrežju: premerjal sem silhneto Petőfijevega spomenika, spremljal rdeče in zelena lučke parnikov ter prisluškoval ščebetu samotnih sprehajalcev in vodi . . . Potem sem jo mahnil na Gellérthegy, raz katerega se je razkošno svetila budimpeštanska Citadela. Slovak mi je bil še vedno pred očmi.

Iskal sem samote. Po lepo speljanih stopnicah sem neprenehoma srečaval razposajene gruče in pare. Bil je južnjaško topel jesenski večer. Z zvezdnatim nebom in morjem neonskih luči v globini. — Zabredel sem na stransko, malo izhojeno stezo. Sam bom, sem mislil. V bližini pa so se iz sence iztrgale postave. Mlad moški z eno roko prek ramena objema žensko, z drugo išče po žepih. Ob njem stoji negibna postava z izproženo roko. Kajpa, taki trenutki so najprimernejši; ne bi rad, da bi te kdo motil, nadlegoval s ploho namazanih besed. Z nekaj drobiža se odkrižaš nesramneža.

V višini, na samotnem razgledniku sem se potem hotel odkrižati Slovakove sence, misli, ki so me spremljale po večerni poti, — pozabiti, pozabiti in se potopiti v trepetajoče luči in življenje pod sabo! Pozabiti — vedno in vedno pa se še spovračam k Slovaku, k njegovim žametnim besedam. Zdi se mi, da sem ga presenetil na način onega postopača in skušal zvedeti samo nekaj čisto preprostega, človeškega, on me je pa zavrnil s praznim govoričenjem, misleč, da se mu lepa mačeha in žena ne izmuzne iz objema. Nemara pa je šlo pri tem za priznanje neizprosne stvarnosti, za priznanje besede, katere izgovor pomeni tu že desetletja psovko? Nemara se je mož res bal, da bi na tleh ponosne prestolnice padlo z njega vse človeško? Kdo ve? Zakaj danes je polno Vetrogončičev, Naciptičev, Podpetnikov, sploh takšnih ljudi, čeprav njih porast ni istoveten z napredkom dvajsetega stoletja.

Glasovi o prekmurskih umetnikih

Mlad samouk Sagadin Albin, ki je pokazal precej talenta za pokrajinsko slikanje, je razstavljal od 3.—13. decembra najnovejše slike v Dolnji Lendavi. Razstava je finančno in moralno dobro uspela.

Po kolektivni razstavi na Prekmurskem tednu, je začel Jakob Karel, profesor na soboški gimnaziji, slikati zidove sebeščanske cerkve ter ustvaril tri velike cerkvene kompozicije z domačim ozadjem in miljejem. Najznačilnejši so izseljenci, ki gredo v tujino, nad njimi pa plava njih zaščitnik sv. Rafael.

Pred božičem pa je Jakob razstavil na razstavi „Lade“ pet svojih olj. O tej razstavi je poročal Slovenec 21. decembra: „V desni dvorani so izobešena dela najmlajših Ladovcev, izmed katerih se najbolj odlikuje Karel Jakob s podobo matere, (ki ni prišla do izraza na kolektivni razstavi v Soboti, ker je bila dvorana prenapolnjena; op. ured.) o kateri skoro ni moči reči drugega, kot da je z njo monumentaliziral lik naše matere. V svoji težaškosti in resničnosti je tako močno delo, da spada med najboljša dela na razstavi. V krajinah se K. Jakobu še močno pozna vpliv zagrebške šole.“

V času razstave je prineslo beograjsko „Vreme“ poročilo o njej in reprodukcijo Karlove „Matere“.

Da bi bila javnost bolj informirana o Prekmurju, je izdal konzorcij „Trgovskega lista“ ob priliki „Prekmurskega tedna“ prekmursko številko na 28 straneh, katere so popisane z zgodovino preteklosti in sedanosti. Ta številka je nekak almanah ob dvajsetletnici osvoboditve, kakor je izdal Vilko Novak za desetletnico zbornik „Slovenska Krajina“.

Delovni tabori v Prekmurju

Letos poleti so ljubljanski akademiki organizirali v Prekmurju dva delovna tabora; enega v Andrijancih, na Goričkem, drugega pa v Kamovcih blizu Dolnje Lendave. Oba sta trajala približno mesec dni. V tem času so dodobra spoznali prekmurske razmere in se seznanili z domačim prebivalstvom. O svojih vtisih in spoznanjih nameravajo napisati posebne članke. Nekaj pa je bilo že objavljeno v dnevnih časopisih.

Tabori so nastali zaradi narodno obrambne akcije, ki je imela namen utrditi narodno zavest severne meje. Seveda to ni bil

njihov edini namen. Na terenu se je delo akademikov razvilo v prosvetno-vzgojnem pravcu. Prirejali so domačinom predavanja, vrteli filme in organizirali igro. Tako je film prvič prodril na vasi, ki doslej še niso poznale te pridobitve civilizacije, katero lahko vsak dan vidijo mestni otroci. Akademiki so razdelili med ljudstvo tudi nekaj sto izvodov knjig in revij, največ seveda mladini.

Več kot so akademiki nudili ljudstvu, pa so oni sami pridobili s tem, da so spoznali življenje prekmurske vasi. Domačini so jim v tem pogledu šli brez dvoma zelo na roko. Akademska mladina se je v težnji, povezati se s svojim ljudstvom in njegovo borbo za socialne interese, skušala čimbolj poglobiti v razmere na vasi in dobiti prepotrebni **kontakt** med intelektualno mladino in delovnim ljudstvom. V svesti si, da leži rešitev iz krize današnje družbe v rokah delovnega ljudstva, je mladina s tem prestala **ljudsko šolo** svojega izpopolnjevanja.

Naloga intelektualca v narodu je, dati analizo njegovih razmer in bojov v sedanjosti in preteklosti, kovati ljudstvu duhovno orožje v njegovi borbi za lepšo bodočnost. Tega, česar ljudstvo, ki je preobloženo z dnevnim delom, ne more proučiti in razširiti, lahko izvede ujegova inteligenca, ki ji je intelektualno delo poklic.

V tem smislu pomenijo delovni tabori začetek važne poti. Na nas je, da iz skromnih začetkov napravimo — veliko delo.

O delovnih taborih bomo še pisali.

Obtožujem (odlomek iz članka pod tem naslovom v „Sloveniji“ z dne 30. junija 1939): „Popolnoma napačno je mnenje, da je narodnostno delo lahko monopol samo nekaterih, morebiti samo pripadnikov neke politične stranke ali, kakor smo večkrat slišali in smo lahko brali v eni zadnjih številčk časopisa „Novine Slovenske krajine“, morebiti celo pravica samo katoličanov in še to „pravovernih“. Takšno gledanje na naše narodno vprašanje je greh nad narodom, takšno gledanje na našo narodnoobrambno akcijo bi bil resničen zločin nad slovenskimi ljudmi, ki so ostali v Nemčiji, Italiji in Madžarski. Podstava vsega našega narodnoobrambnega dela bo morala v bodoče biti pač v prvi vrsti **odkritost in poštenost**, ki je ne bo smel prav nihče kršiti! Pri takšnem delu se pač ni mogoče ozirati na osebne koristi in na koristi posameznikov ali morebiti celo nekaterih političnih skupin, temveč je treba vse takšne nagibe odločno zatreti in jih izbrisati! Saj smo takho pripadniki tega ali onega svetovnega nazora, tudi jaz sem; prav tako smo lahko člani te ali one politične stranke, jaz sam sem prav tako — toda najprej in najbolj moramo biti vsi Slovenci! **Tukaj je gotovo podstava, kjer se lahko prav vsi**

združimo v delu! Nihče ne sme in ne more imeti pri takšnem delu kakšnih uglednostnih vprašanj in nagibov. Vsakdo, ki bi tako prišel k delu, bo ob prvi priliki izločen kot škodljivec, obenem bo pa izdajalec in rušilec dela. Takšna obsodba mora biti največja sankcija proti vsem tistim, ki bi hoteli izrabljati narodnoobrambno delo v svoje namene.“

Vasi Szemle — Dunántuli Szemle. „Vasi Szemle“, Obzornik Železne županije, ki ga v Szombathelyu izdaja prekmurski rojak, madžarski pesnik dr. Pavel Ágoston, bo s tekočim letom razširil svoje kulturno-interesno področje še na nekaj bližnjih županij. — „Vasi Szemle“ se bo tako spremenil v „Dunántuli Szemle“, Prekdonavski obzornik.

V kratkem izide pri Naši založbi enajsta knjiga Miška Kranjca „Do zadnjih meja“. Istočasno bo izšla pri isti založbi gospodarska razprava mladega sociologa Bratka „Razmere in borbe kmečkega ljudstva“. V drugem delu, „V krizi“, bo precej govora o vaških problemih in sezonskem izseljevanju.

Obe knjigi bosta važna dokumenta našega časa.

„Prvič v Prekmurju“ je napisala ena izmed štirinajstih maturantk, ki so v času „Prekmurskega tedna“ obiskale Soboto in druge prekmurske kraje pod vodstvom dr. Savnika, poznavalca Prekmurja, in obdarovale s knjigami nekatere obmejne šole.

SRAJCE

SRAJCE

PERILO

nudi poceni tovarna

C V E T I Č J A N E Z

v M. Soboti

RADIO

RADIO

RADIO

tudi zamenjave rabljenih aparatov

N E M E C J. M. S O B O T A

popravila, polnjenje akumulatorjev

R A D I O R I T U P E R

Kolesa Rituper, M. Soboti.

PERILO

SRAJCE

SRAJCE

nudi poceni tovarna

Š I F T A R L U D V I K

v M. Soboti
